

Rhododendron catawbiense

Virginianalppiruusu

Rhododendron catawbiense Michaux 1803

alasuku *Hymenanthes*
sektio *Pontica*
alasektio *Pontica*

R. catawbiense var. *album* Göteborgin kasvitieteellisellä. (© [K. Theqvist](#))

Ainavihanta, 1-3 m korkea, tiheäoksainen, laaja pensas, usein korkeuttaan leveämpi. Runko harmaanruskea, karkea.

Lehdet 7-15 cm pituiset, soikeat, lehden tyvi pyöreähkö. Lehdet kaljuja, yläpuolelta tumman vihreitä, alapuolelta vaaleampia. Säilyvät 2-3 vuotta.

Kukat violetit, valkoiset tai vaalean lilat, niissä vihreä tai keltavihreä kuvio, leveän kellomaiset, n. 3,5-4,3 cm pituiset, 8-20 kpl tiheässä kukinnossa. Emi tiheänukkainen. Kukinta kesä-heinäkuussa.

Kotimaa: Pohjois-Amerikan itäosat 1200-2000 m mpy; Pohjois-Carolinan ja Virginian osavaltioissa vuorten huipuilla ja rinteillä

Kestävyys: Englanti H5 (kestävä kaikkialla Englannissa + Skandinavian eteläosissa), USA (Leach) H1, Ruotsi IV (V), Suomi II

R. catawbiense on se alppiruusulaji, jonka edustajia tai risteymäjälkeläisiä eniten näkee suomalaisissa puutarhoissa. Jo viime vuosisadalla lajin äärimmäinen talvenkestävyys johti sen lisääntyvään käyttöön Euroopan puutarhoissa. Yhä edelleenkin markkinoilla on runsaasti lajin valikoituja kantoja (mahdollisesti myös risteymiä), kuten *R. catawbiense* 'Grandiflorum', 'Boursault', 'Album' ja 'Catalga'. Tor Nitzeliuksen mukaan 'Grandiflorum' on risteymä, joka on tehty John Fraserin Englantiin v. 1809 tuoman luonnonvaraisen *R. catawbiensen* ja Englannissa jo tuolloin kasvatetun *R. ponticum*in välillä. Joissakin lähteissä lajiketta pidetään lajin edustajana. Olen taipuvainen jälkimmäiselle kannalle, 'Grandiflorumista' ei hevin löydä *R. ponticum*in piirteitä. Yhteistä näille nimetyille *catawbiense*-lajin edustajille tai risteymäjälkeläisille on pakkasenkestävyys. Ne rankataan ulkomaisissa taimiluetteloissa selvästi kestävämmiksi kuin muut risteymät, yleensä pakkasenkestävyydeksi ilmoitetaan -30°C.

R. catawbiensen levinneisyysalue ulottuu Appalakkien vuoristossa pohjoisessa New Yorkin osavaltioon. Se kasvaa luontaisesti vuorten lakialueilla ja rinteillä usein avoimilla paikoilla, missä se joutuu kestäväksi varsin vaihtelevia säitä. Yhdysvaltain vuoristot ovat pohjois-etelä -suuntaisia eivätkä ne rajoita pohjois- tai eteläsuunnasta tulevia ilmajärväyksiä. *R. catawbiense* ei luota talvisiin lämpöaaltoihin, vaan odottelee pitkälle kesään ennen kuin aloittaa kasvunsa. Tämä tekee siitä luotettavan myös Suomen ilmastossa, jossa itäinen mantereinen ilmamassa usein taistelee Atlantilta tulevan lauhan ilman kanssa, aiheuttaen talvisin nopeita säävaihteluja. *R. catawbiensen* hyvää kestävyttä osoittaa myös se, että se kasvaa luontaisesti korkeammalla kuin *R. maximum* ja *R. calendulaceum*. Nämäkin lajit ovat kestäviä ainakin maamme etelärannikolla.

Lempeämmän ilmaston alueilla *R. catawbiense* ei ole nykyisin kovinkaan suosittu. Syynä tähän on kukkien violetti väri. Sitä ei arvosteta siellä, missä houkuttelevamman värisin kukin varustettuja rhodoja on tarjolla mielin määrin. Yhdysvaltojen itäosissa lajin hyvälle talvenkestolle on käyttöä, joten siellä se on edelleenkin tärkeä risteytyspartneri. Amerikkalainen jalostaja P. Glass on onnistunut luomaan täysin valkoisen *catawbiense*-eliittimuodon 'Catalga' risteyttämällä *R. catawbiense* 'Album'- yksilöitä aina viidenteen polveen. Valitettavasti en ole nähnyt kyseistä lajiketta myynnissä tšekäläisillä taimistoilla.

Tor Nitzeliuksen mukaan lajin *R. catawbiense* ja sen lajikkeiden viljely ei poikkea toisistaan. Ne ovat hyvin kuivuutta ja kylmyyttä kestäviä. Suomen oloissa *R. catawbienselle* on syytä valita puolivarjoinen ja tuulensuojainen paikka. Se sietää jopa täyttä varjoa, joskin kasvi voi silloin menettää säännöllisen kasvutapansa. Vaikka yleisesti en uskaltaisi alppiruusuille alasleikkausta suositella, olen nähnyt kuinka *R. catawbiense* 'Grandiflorum' on pystynyt versomaan totaalisen alasleikkauksen jälkeen. Kyseiset pensaat kehittyivät muutamassa vuodessa jopa parempimuotoisiksi, kuin olivat olleet ennen alasleikkausta. Syynä alasleikkaukseen oli v. 86-87 ankara talvi, joka oli palelluttanut huonolla paikalla kasvaneet pensaat.